

STATENS SIVILRETTSFORVALTNING

RUNDSKRIV 1 - 2014

Utgiftsdekning

og

godtgjøring

til verger og representanter

Regelverk, vedtak om faste satser, veiledninger og rutinebeskrivelser

14. januar 2014

Innholdsfortegnelse

Forord	4
1 Aktuelle bestemmelser	5
1.1 Vergemålsloven	5
1.2 Forskrift til vergemålsloven.....	6
1.3 Utlendingsloven.....	8
1.4 Forskrift til utlendingsloven	8
1.5 Dekningslovens bestemmelse om tillitsmenn.....	9
1.6 Forskrift om tillitsmannens regnskapsplikt ved forvaltningen av beslagsfrie midler, og om fylkesmannens plikt til å være tillitsmann ved beslagsforbud	9
1.7 Samleforskrift om tredjeparters opplysningsplikt 17.9.2013 nr. 1092	9
1.8 Lov om vidners og sakkyndiges godtgjørelse m.v.	10
1.9 Forskrift om dommeravhør og observasjon av 02.10.98 nr. 925.....	11
2 Faste satser for utgiftsdekning til verger og representanter mm fastsatt med virkning fra 1. juli 2013	13
2.1 Vergens utgifter – fast sats	13
2.2 Representantens utgifter – fast sats	13
2.3 Utgifter til tolk - maksimalt beløp	13
2.4 Kompensasjon for oppmøte der representantoppdraget bortfaller	14
3 Veiledninger	15
3.1 Bruk av fast årlig godtgjøring eller timegodtgjøring.....	15
3.1.1 Skillet mellom alminnelige og faste verger	15
3.1.2 Når brukes fast årlig sats for godtgjøring og hva dekker den?.....	15
3.1.3 Når brukes unntaksvis godtgjøring time for time?.....	16
3.1.3.1 I oppstartsfasen.....	16
3.1.3.2 Oppdrag av kort varighet eller lite omfang	16
3.1.3.3 Omfattende bistandsbehov eller forvaltning.....	16
3.1.3.4 Maksimalt antall timer pr oppdrag - forhåndsavtale	17
3.2 Hva ligger utenfor vergens mandat og kan ikke godtgjøres?	17
3.2.1 Frivillig arbeid kan ikke kreves godtgjort.....	17
3.2.2 Praktiske dagligdagse gjøremål faller normalt utenfor mandatet	18
3.2.3 Oppgaver som vergen gjør etter personen med verges død	18
3.2.4 Godtgjøring der vergemålet opphører eller ny verge oppnevnes	19
3.3 Betydningen av selvbestemmelse og samtykkekompetanse	19
3.3.1 Ønske om annen sats for vergegodtgjøring	19
3.3.2 Ligger oppgaven utenfor mandatet - nødrett?	20

3.3.3	Vergen vil kunne anses som inhabil	20
3.3.4	Unntak for oppdrag som støttekontakt o.l.	20
3.3.5	Oppnevne setteverge for å følge opp vergens utførelse av oppgaver?	21
3.3.6	Alternative løsninger for personen med verge	21
3.4	Bruk av fast sats for utgiftsdekning eller dekning av reelle kostnader	21
3.4.1	Hva dekkes av den faste satsen?	21
3.4.2	Når dekkes reelle kostnader	21
3.4.3	Nødvendighetskravet	22
3.4.4	Kravet om tilknytning	23
3.4.5	Skattemessig overskudd ved oppdragsgivers refusjon av utgifter?	23
3.5	Godtgjøring til oppnevnte nærstående verger	23
3.6	Når skal fylkesmannen dekke vergens godtgjøring og utgifter?	24
3.6.1	Når formue og inntekt er under grensene i forskriften	24
3.6.2	Når hensynet til personens betalingsevne tilsier det	24
3.6.3	Forskuttering og motregning/refusjon fra dødsboet	25
3.6.4	Dokumentasjon av inntekt og formue til personen med verge	25
3.7	Rutiner ved utbetaling av godtgjøring og utgiftsdekning til verger som er næringsdrivende	26
3.7.1	Når er en verge selvstendig næringsdrivende og hva innebærer det?	26
3.7.2	Utbetaling fra fylkesmannen via DFØ til næringsdrivende	27
3.7.3	Betaling fra midlene til personen med verge – overføring av midler til vergekonto	27
3.8	Utbetaling fra statlige midler til andre enn næringsdrivende	28
3.8.1	Fritak for skatt og lønnsoppgaveplikt	28
3.8.2	Antall utbetalinger til verger som ikke er næringsdrivende	28
3.9	Utbetaling fra dødsboet til personen med verge	28
3.10	Krav mot vergen om refusjon av for mye betalt godtgjørelse	29
3.11	Andre bestemmelser som kan gi godtgjøring eller utgiftsdekning til verger	29
3.12	En bestyrers honorering dekkes av avkastningen eiendelene gir	29

Forord

Statens sivilrettsforvaltning ønsker med rundskrivet å gi lokal vergemålsmyndighet en samlet fremstilling av regelverket rundt godtgjøring og utgiftsdekning til verger, herunder midlertidige verger (setteverger), representanter, bestyrere og tillitsmenn (etter dekningsloven).

Rundskrivet inneholder i tillegg rutinebeskrivelser og praktiske veiledninger. Det inneholder ikke veiledning i forhold til det regnskapstekniske ved føring av utbetalinger i SAP, lønnsarter og kontering mm. Det overlates til embetene å opprette en god rutine for utbetalingene.

Vi takker alle som har bidratt med innspill til rundskrivet og håper det vil være til nytte i fylkesmannens arbeid.

Oslo 2. desember 2013

Statens sivilrettsforvaltning

Anne Pauline Jensen
direktør

Bente Alvestad
avdelingsdirektør

1 Aktuelle bestemmelser

1.1 Vergemålsloven

§ 21. Vergemålets innhold og omfang

Vergemålet innebærer at det oppnevnes en verge for personen som er satt under vergemål, jf. § 32. I den utstrekning personen har den rettslige handleevnen i behold, jf. § 22, kan han eller hun selv foreta rettslige handlinger og råde over sine midler. Han eller hun kan også kalle tilbake en disposisjon som er foretatt av vergen, så lenge ingen har ervervet rett etter den.

Vergemålet kan omfatte økonomiske og personlige forhold.

Et vedtak om vergemål skal uttrykkelig ta stilling til omfanget av vergemålet, herunder om det skal begrenses saklig eller i tid. Vergemålet skal ikke gjøres mer omfattende enn nødvendig.

Vergemålet kan ikke omfatte kompetansen til å stemme ved valg, inngå ekteskap, erkjenne farskap, samtykke til donasjon av organer, opprette eller tilbakekalle testament, samtykke til tvang eller kompetansen i andre særlig personlige forhold uten særskilt hjemmel i lov.

§ 30. Godtgjøring for vergeoppdraget og dekning av utgifter

Vergen har krav på godtgjøring for arbeidet som verge og har rett til å få dekket nødvendige utgifter i forbindelse med vergeoppdraget. Er vergen forelder til, barn av eller ektefelle eller samboer til den som er under vergemål, kan det bare gis godtgjøring for arbeidet hvis særlige grunner taler for det. Godtgjøring og utgifter etter første og annet punktum dekkes av den som er under vergemål. Har han eller hun en inntekt og formue som er lavere enn de grenser som fastsettes av Kongen i forskrift, skal godtgjøringen og utgiftene likevel dekkes av fylkesmannen.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om satser for godtgjøring og utgiftsdekning etter første ledd og kan også fastsette hva som skal anses som særlige grunner etter første ledd annet punktum.

Endret ved lov 5 apr 2013 nr. 12.

§ 31. Vergens oppgave

Vergen skal innenfor rammen av sitt mandat ivareta interessene til den som er under vergemål.

§ 32. Vergens kompetanse

Innenfor rammen av sitt mandat foretar vergen rettslige handlinger og råder over midler på vegne av personen han eller hun er verge for, med mindre noe annet er bestemt ved lov eller av en arvelater eller giver.

§ 34. Vergens habilitet

En verge er inhabil til å handle for den som er under vergemål, når vergen eller noen som står vergen nær, har en interesse i saken som strider mot interessene til den som er under vergemål. Følgende personer skal alltid anses å stå vergen nær:

- a) vergens ektefelle eller samboer,

- b) vergens slektninger i rett oppstigende og rett nedstigende linje og søsken,
- c) slektninger i rett oppstigende og rett nedstigende linje og søsken til en person som nevnt i bokstav a,
- d) ektefelle til eller samboer med noen som er nevnt i bokstav b,
- e) person som vergen representerer.

Er vergen inhabil, skal det oppnevnes en midlertidig verge (setteverge) etter § 27.

En far eller mor kan som verge for eget barn ivareta barnets interesser overfor andre av sine barn og overfor andre som nevnt i første ledd.

§ 51. *Forvaltningen av finansielle eiendeler*

Finansielle eiendeler som skal forvaltes av fylkesmannen og om nødvendig er omgjort til kontante midler etter § 50 første ledd, skal plasseres som bankinnskudd på individuelle konti i bank.

Den sentrale vergemålsmyndigheten skal forhandle om innskuddsvilkårene på vegne av fylkesmannen og fastsetter hvilke finansinstitusjoner som skal benyttes for innskuddsformål. Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om organiseringen av forvaltningen i bank, herunder regler om rett til å velge plassering av midlene.

Finansielle eiendeler som ikke omgjøres til kontante midler, jf. § 50 annet ledd, skal forvaltes individuelt av fylkesmannen. Fylkesmannen kan gi en bestyrer i oppgave å forvalte slike finansielle eiendeler mot særskilt vederlag av avkastningen av midlene, forutsatt at en slik løsning best tjener interessene til eieren. Reglene i kapittel 6 og § 53 gjelder så langt de passer for bestyrerens forvaltning av eiendelene.

Første til tredje ledd gjelder tilsvarende for finansielle eiendeler som etter lov skal forvaltes på samme måte som midler som tilhører personer under vergemål, eller som etter gyldig bestemmelse av arvelater eller giver skal forvaltes av fylkesmannen, jf. §§ 95 og 96.

Annet ledd ikr. 5 apr 2013, forøvrig ikr. 1 juli 2013, se § 101.

§ 96. *Midler som ved lov er bestemt at skal forvaltes etter denne lov*

Når det ved lov er bestemt at midlene til en person som ikke er under vergemål, skal behandles etter de regler som gjelder for midler til personer under vergemål, kan fylkesmannen oppnevne en bestyrer til å forestå forvaltningen av dem. Reglene i kapittel 6 og 7 gjelder for bestyrerens forvaltning så langt de passer.

Bestyreren utfører sitt oppdrag mot vederlag av avkastningen av midlene. Er avkastningen ikke tilstrekkelig til å dekke omkostningene, kan fylkesmannen i særskilte tilfeller samtykke i at vederlaget dekkes av selve forvaltningskapitalen. Fylkesmannen avgjør på hvilken måte dekning kan skje.

1.2 Forskrift til vergemålsloven

§ 16. *Godtgjøring til vergen*

Innenfor rammene av lov, forskrift, vedtak eller instruks inngår fylkesmannen en avtale med vergen om de nærmere forhold knyttet til vergeoppdraget. For vergeoppdrag som bare

omfatter økonomiske forhold, ytes det etter søknad en fast årlig godtgjøring på kr 3500 til alminnelige verger og kr 7500 til faste verger.

For vergeoppdrag som bare omfatter personlige forhold, ytes det etter søknad en fast årlig godtgjøring på kr 2000 til alminnelige verger og kr 4500 til faste verger.

Omfatter vergeoppdraget både økonomiske og personlige forhold, ytes det etter søknad en fast årlig godtgjøring på kr 4000 til alminnelige verger og kr 10 000 til faste verger.

Dersom omfanget av oppdraget tilsier det, kan det unntaksvis gis godtgjøring time for time etter en timesats på inntil kr 200 for alminnelige verger og inntil kr 400 for faste verger. Advokater som oppnevnes som verge, lønnes etter den offentlige salærsats, jf. forskrift 3. desember 1997 nr. 1441 om salær fra det offentlige til advokater mv. § 2. Vergen må godtgjøre at en fast årlig sats ikke gir en rimelig dekning, og dokumentere timeforbruk for vergearbeidet. Fylkesmannen bør i det enkelte tilfelle sette en grense for hvor mange timer som kan brukes til oppdraget.

§ 17. Godtgjøring til nærstående

Godtgjøring til oppnevnte verger som er forelder til, barn av eller ektefelle eller samboer til den som er under vergemål, jf. vergemålsloven § 30 første ledd annet punktum, gis etter § 16 bare hvis særlige grunner taler for det.

Ved vurderingen av om det foreligger særlige grunner etter vergemålsloven § 30 første ledd annet punktum, skal det legges vekt på omfanget og varigheten av vergemålet.

§ 18. Dekning av vergens utgifter

Den sentrale vergemålsmyndigheten fastsetter en fast årlig sats til dekning av vergens utgifter.

Dersom vergen har nødvendige utlegg i forbindelse med utføringen av vergeoppdraget som i vesentlig grad overstiger den faste utgiftsdekningen etter første ledd, kan vergen søke fylkesmannen om dekning av slike utgifter. Fylkesmannen kan på forhånd fastsette en grense for rett til utvidet utgiftsdekning.

§ 19. Inntekts- og formuesgrensen for dekning av vergens godtgjøring og utgifter

Fylkesmannen skal dekke godtgjøringen og utgiftene til vergen etter § 16 til § 18 dersom personen under vergemål

- a) har en bruttoinntekt som er lik eller lavere enn minstepensjonen etter folketrygdloven § 3-4 annet ledd, tillagt renteinntekt av formuen, jf. bokstav b, og
- b) har en formue på kr 50 000 eller mindre.

Er personen under vergemål gift eller lever sammen med og har felles økonomi med en annen person, skal fylkesmannen dekke godtgjøringen og utgiftene til vergen dersom disse personene til sammen

- a) har en bruttoinntekt som er lik eller lavere enn minstepensjon for ektefeller etter folketrygdloven § 3-4 tredje ledd, tillagt renteinntekt av formuen, jf. bokstav b, og
- b) har en formue på kr 75 000 eller mindre.

Ved vurderingen av formuen etter første og annet ledd skal nettoformuen legges til grunn. Formue som består i personens bolig, skal normalt ses bort fra.

Dersom fylkesmannen etter første og annet ledd ikke har plikt til å dekke godtgjøring, kan fylkesmannen når hensynet til personens betalingsevne tilsier det, likevel beslutte at hele eller deler av godtgjøringen skal dekkes eller forskutteres. Om fylkesmannen beslutter å

forskuttere et beløp, kan dette beløpet motregnes dersom personen senere får bedret sin betalingsevne eller i særlige tilfeller fremmes som krav mot dødsboet.

1.3 Utlendingsloven

§ 98f. Godtgjøring for representantoppdraget og dekning av utgifter

Representanten har krav på godtgjøring for arbeidet som representant og har rett til å få dekket nødvendige utgifter i forbindelse med representantoppdraget. Godtgjøring og utgifter dekkes av fylkesmannen i det vergemålsdistrikt hvor den mindreårige har fast opphold.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om godtgjøring og utgiftsdekning etter første ledd, herunder fastsette en øvre grense for det antall timer som dekkes.

Tilføyd ved lov 13 apr 2012 nr. 15 (ikr. 1 juli 2013 ifølge. res. 31 mai 2013 nr. 556).

1.4 Forskrift til utlendingsloven

§ 17-34. Godtgjøring til representanten

For representantoppdraget ytes det godtgjøring på kr 8 000 frem til gjennomført intervju i asylsaken. Etter gjennomført intervju i asylsaken ytes det godtgjøring på kr 850 per måned. Ved bytte av representant fordeler fylkesmannen godtgjøringen forholdsmessig.

Dersom omfanget av oppdraget tilsier det, kan det i stedet gis godtgjøring time for time etter en timesats på kr 400. Representanten må godtgjøre at en fast sats ikke gir en rimelig dekning og dokumentere timeforbruk for representantarbeidet. Fylkesmannen bør i det enkelte tilfelle sette en grense for hvor mange timer som kan brukes til oppdraget.

Dersom representantoppdraget bortfaller i forbindelse med registrering av asylsaken, ytes det kompensasjon for oppmøte. Den sentrale vergemålsmyndigheten fastsetter et fast beløp.

Tilføyd ved forskrift 5. juni 2013 nr. 582 (i kraft 1. juli 2013).

§ 17-35. Dekning av representantens utgifter

Den sentrale vergemålsmyndigheten fastsetter en fast sats til dekning av representantens utgifter.

Dersom representanten har nødvendige utlegg i forbindelse med utføringen av representantoppdraget som i vesentlig grad overstiger den faste utgiftsdekningen etter første ledd, kan representanten søke fylkesmannen om dekning av slike utgifter. Fylkesmannen kan på forhånd fastsette en grense for rett til utvidet utgiftsdekning.

I tillegg til dekning som omtalt i første ledd, dekkes nødvendige utgifter til tolk. Den sentrale vergemålsmyndigheten fastsetter et maksimalt beløp for dekning av utgifter til tolk. Representanten kan søke fylkesmannen om forhåndsgodkjenning for nødvendige utgifter til tolk som overstiger det maksimale beløpet.

Tilføyd ved forskrift 5. juni 2013 nr. 582 (i kraft 1. juli 2013).

1.5 Dekningslovens bestemmelse om tillitsmenn

§ 3-4. Tillitsmann ved beslagsforbud.

Når en overdrager tar forbehold som nevnt i § 3-1 eller § 3-2, skal han oppnevne en bank, en advokat eller etter nærmere regler fylkesmannen som tillitsmann. Har overdrageren ikke oppnevnt noen tillitsmann, skal Stiftelsestilsynet foreta oppnevningen etter anmodning av erververen. Det samme gjelder hvor den oppnevnte tillitsmann er blitt hindret i å utføre vervet eller ønsker seg fritatt fra det, eller ikke utfører det på forsvarlig måte; i så fall kan også tillitsmannen be Stiftelsestilsynet om å foreta oppnevning av ny tillitsmann, hvis ikke overdrageren bestemmer annet.

Tillitsmannen skal forvalte de beslagsfrie penger og verdipapirer som er overlevert til ham, og føre tilsyn med de beslagsfrie eiendeler i erververens besittelse. Tillitsmannen skal herunder vareta erververens tarv, men samtidig se til at erververen ikke ved hjelp av beslagsforbudet søker å unndra andre midler fra sine kreditorer.

Kongen kan gi nærmere regler om fylkesmannens adgang og plikt til å være tillitsmann og om tillitsmannens forvaltning av beslagsfrie midler, derunder om den godtgjøring som tillitsmannen har krav på.

1.6 Forskrift om tillitsmannens regnskapsplikt ved forvaltningen av beslagsfrie midler, og om fylkesmannens plikt til å være tillitsmann ved beslagsforbud

§ 1. Tillitsmann som forvalter beslagsfrie midler, skal føre regnskap over midlene.

§ 2. Fylkesmannen har plikt til å påta seg oppgaven som tillitsmann ved beslagsforbud, med mindre

- a) de beslagsfrie midlene omfatter annet enn penger og verdipapirer, eller
- b) overdrageren har gitt regler for forvaltningen av de beslagsfrie midlene som avviker fra de reglene som gjelder for forvaltning av midler etter vergemålsloven kapittel 7, eller
- c) erververen bor utenfor kommunen.

Endret ved forskrift 4. juni 2013 nr. 580 (i kraft 1. juli 2013).

§ 3. Ved disposisjoner som etter reglene for forvaltning av midler etter vergemålsloven kapittel 7, krever vergens samtykke, skal fylkesmannen innhente samtykke fra erververen.

Endret ved forskrift 4. juni 2013 nr. 580 (i kraft 1. juli 2013).

§ 4. Fylkesmannen kan ta et vederlag for sitt arbeid som tillitsmann som tilsvarer hva bank eller advokat tar for samme typer tjenester.

Endret ved forskrift 4. juni 2013 nr. 580 (i kraft 1. juli 2013).

§ 5. Forskriften trer i kraft 1. januar 1986.

1.7 Samleforskrift om tredjeparters opplysningsplikt 17.9.2013 nr. 1092 (gjengivelse av relevante bestemmelser om arbeid som verge eller representant)

§ 5-2-1.

Når samlede lønnsutbetalinger til en person i løpet av inntektsåret ikke overstiger kr 1 000, kreves dette ikke lønnsinnberettet. Samlede lønnsutbetalinger som ikke overstiger kr 6 000,

kreves likevel ikke innberettet når utbetalingene bare gjelder arbeid i tilknytning til betalerens eget hjem eller fritidsbolig eller arbeid som verge eller representant som godtgjøres etter vergemålsloven § 30 eller utlendingsloven § 98f. Overskrides beløpsgrensene etter første eller annet punktum, skal hele beløpet innberettes. Uavhengig av om det er utbetalt lønn som er fritatt for innberetning etter første eller annet punktum eller om det ikke er utbetalt slik ytelse, vil trekkfri utgiftsgodtgjørelse som utbetales til dekning av merutgifter, være fritatt fra lønnsinnberetning når beløpet ikke overstiger kr 1 000.

Skattefrie selskaper, foreninger og institusjoner som nevnt i skatteloven § 2-32 første ledd, er fritatt fra plikten til å sende inn lønnsoppgave når samlet utbetaling til en person i løpet av inntektsåret ikke overstiger kr 6 000. Overskrides beløpsgrensen, skal hele beløpet lønnsinnberettes.

Uavhengig av om det er utbetalt lønn som er fritatt for innberetning etter annet ledd eller lønn som overstiger kr 6 000, vil trekkfri utgiftsgodtgjørelse som utbetales til dekning av merutgifter med inntil kr 10 000 ved et medlems innsats eller opptreden for sin forening, være fritatt fra lønnsinnberetningsplikt. Det samme gjelder trekkfri utgiftsgodtgjørelse som utbetales til person i lønnet stilling i vedkommende selskap mv. til dekning av utgifter til transport til og fra arrangementer mv. hvor organisasjonen medvirker. Når slike utgiftsgodtgjørelser til en person i løpet av inntektsåret samlet overstiger kr 10 000, skal likevel hele utgiftsgodtgjørelsen lønnsinnberettes.

Naturalytelse i form av fri transport til og fra arrangement dog ikke fri bil, kost og losji ved slike, fritt utstyr mv., når slikt ytes i organisasjonens interesse, er unntatt fra lønnsinnberetning uten hensyn til om det er betalt lønn som er fritatt for innberetning etter annet ledd, lønn som overstiger kr 6 000 eller utgiftsgodtgjørelser som nevnt i foregående ledd.

Ytelse som er skattefri i medhold av skattelovforskriften § 5-15-6 niende og tiende ledd kreves ikke lønnsinnberettet når årlig utbetaling til skattyteren ikke overskrider kr 10 000.

Endret ved forskrifter 26 sep 2013 nr. 1146 (fom inntektsåret 2013), 18 des 2013 nr. 1595 (fom inntektsåret 2013), 18 des 2013 nr. 1595 (fom inntektsåret 2014).

§ 5-2-6.

Godtgjørelse som nevnt i ligningsloven § 5-2 nr. 1 e–g kreves ikke lønnsinnberettet når godtgjørelse ikke er fradragsberettiget direkte eller gjennom avskrivninger for betaleren.

Begrensningen gjelder ikke godtgjørelse utbetalt av skattefrie selskaper, foreninger og institusjoner og offentlige og kommunale myndigheter. Begrensningen gjelder heller ikke for boligaksjeselskap (borettslag, boligaksjeselskap mv.).

§ 5-2-7.

Plikten til å sende lønnsoppgave gjelder ikke vederlag som er godtgjørelse for tjenester av teknisk, håndverksmessig, juridisk, regnskapsmessig eller annen art (ligningslovens § 5-2, nr. 1 bokstav f) når mottakeren driver selvstendig næringsvirksomhet fra fast forretningssted i Norge.

1.8 Lov om vidners og sakkyndiges godtgjørelse m.v.

§ 1.

Vitner som møter for retten etter lovlig innkalling, sakkyndige som avgir erklæring til retten eller påtalemyndigheten eller forklaring for retten, og rettstolker har krav på godtgjøring etter reglene i denne loven. Det samme gjelder for vitner og sakkyndige som møter eller på annen måte avgir forklaring for gjenopptakelseskommissjonen, jf. straffeprosessloven kapittel 27.

Fornærmede som nevnt i straffeprosessloven § 93 a første ledd og etterlatte som nevnt i straffeprosessloven § 93 a annet ledd første punktum, har krav på godtgjøring som for vitner

så langt de er til stede under hovedforhandlingen. Det samme gjelder søsken og steforeldre i saker der noen er død som følge av en straffbar handling.

Hvis bare én hadde foreldreansvaret i en sak der fornærmede under 18 år er død som følge av en straffbar handling, kan vedkommende peke ut en annen person som også kan fremme krav.

Endret ved lover 18. juni 1971 nr. 82, 15. juni 2001 nr. 63 (ikr. 1 jan 2004 iflg. res. 21 nov 2003 nr. 1359), 2. juli 2004 nr. 61 (ikr. 1 jan 2005 iflg. res. 2 juli 2004 nr. 1065), 17. juni 2005 nr. 90 (ikr. 1 jan 2008 iflg. res. 26 jan 2007 nr. 88) som endret ved lov 26 jan 2007 nr. 3, 7. mars 2008 nr. 5 (ikr. 1 juli 2008 iflg. res. 7 mars 2008 nr. 242).

§ 2.

Vitner har rett til godtgjøring etter regulativet for reiser innenlands for statens regning.

Endret ved lover 26 nov 1964 nr. 1, 18. juni 1971 nr. 82, 27. juni 1986 nr. 48.

§ 3. (Opphevet ved lov 27. juni 1986 nr. 48.)

§ 4. (Opphevet ved lov 27. juni 1986 nr. 48.)

§ 5.

Når økonomisk tap er legitimert kan retten tilkjenne vitnet dekning for utlegg og tapt arbeidsfortjeneste i den utstrekning det finnes rimelig.

Endret ved lover 5 des. 1952, 18. juni 1971 nr. 82.

§ 6.

Har et vitne på grunn av legemsfeil, sykdom, alder eller svakelighet trengt ledsager, får også denne godtgjøring etter §§ 2 og 5. Det samme gjelder i andre tilfeller hvor vitnet, fornærmede, eller de etterlatte som nevnt i § 1 annet ledd, av andre særlige grunner har hatt behov for ledsager.

Rett til godtgjøring har også den som har foreldreansvar eller er verge for en mindreårig fornærmet som nevnt i straffeprosessloven § 93 a første ledd, selv om fornærmede ikke vitner. Første ledd om ledsager gjelder tilsvarende.

Endret ved lover 27. juni 1986 nr. 48, 7. mars 2008 nr. 5 (ikr. 1 juli 2008 iflg. res. 7 mars 2008 nr. 242).

§ 7.

Den godtgjøring som vitner har krav på etter loven her, utbetales forskuddsvis av statskassen dersom ikke annet er bestemt. Kongen gir nærmere regler om utbetalingen.

Endret ved lov 27. juni 1986 nr. 48. (...)

§ 11.

Naar en, som ikke er part i en sivil sak maa fremlægge eller gi adgang til skriftlige bevis eller andre ting, som er i hans besiddelse, skal vedkommende part erstatte ham de utgifter, som er forbundet med det. Paa forlangende skal beløpet utredes forskuddsvis.

1.9 Forskrift om dommeravhør og observasjon av 02.10.98 nr. 925

§ 7. Vitnets foresatte

Vitnets foreldre, en foresatt eller en annen som vitnet har tillit til, bør gis anledning til å følge

avhøret. Dette gjelder likevel ikke dersom vedkommende selv er anmeldt i saken eller hensynet til vitnet eller formålet med forklaringen taler mot det.

Dommeren avgjør om vedkommende skal være til stede i avhørsrommet eller overvære avhøret fra et siderom.

Midlertidig verge (setteverge) oppnevnes etter reglene i vergemålsloven § 27. Den som møter med vitnet, har krav på godtgjørelse som fastsatt for vitner.

2 Faste satser for utgiftsdekning til verger og representanter mm fastsatt med virkning fra 1. juli 2013

2.1 Vergens utgifter – fast sats

Statens sivilrettsforvaltning skal som sentral vergemålsmyndighet fastsette en fast sats for dekning av vergens utgifter, jf. vergemålsforskriften § 18 første ledd, jf. vergemålsloven § 30.

Satsen er fastsatt til kr 1 000 per vergeoppdrag gjeldende fra 1. juli 2013.

Den faste satsen skal dekke telefonsamtaler, porto, transport og andre nødvendige småutgifter.

2.2 Representantens utgifter – fast sats

Statens sivilrettsforvaltning skal som sentral vergemålsmyndighet fastsette en fast sats for dekning av representantens utgifter, jf. utlendingsforskriften § 17-35 første ledd, jf. utlendingsloven § 98f.

Statens sivilrettsforvaltning har fastsatt satsen til kr 800 per representantoppdrag frem til gjennomført intervju i asylsaken, og kr 100 per kalendermåned per representantoppdrag etter gjennomført intervju i asylsaken, gjeldende fra 1. juli 2013.

Dersom representanten har nødvendige utlegg i forbindelse med utføringen av representantoppdraget som i vesentlig grad overstiger den faste utgiftsdekningen, kan representanten søke fylkesmannen om dekning av slike utgifter. Fylkesmannen kan på forhånd fastsette en grense for rett til utvidet utgiftsdekning, jf. utlendingsforskriften § 17-35 annet ledd. Dette må fylkesmannen vurdere konkret i de saker hvor det er aktuelt.

2.3 Utgifter til tolk - maksimalt beløp

Statens sivilrettsforvaltning skal som sentral vergemålsmyndighet fastsette en øvre grense for dekning av utgifter til tolk, jf. utlendingsforskriften § 17-35 tredje ledd, jf. utlendingsloven § 98f.

Grensen er satt til kr 3 800 per representantoppdrag, gjeldende fra 1. juli 2013.

Det er kun de faktiske utgiftene til tolk som dekkes. Fylkesmannen skal innhente dokumentasjon på de reelle kostnadene.

Representanten kan søke fylkesmannen om forhåndsgodkjenning for nødvendige utgifter til tolk som overstiger det fastsatte maksimalbeløp.

Dekning av nødvendige utgifter til tolk kommer i tillegg til den utgiftsdekning som gis i forbindelse med utføringen av representantoppdraget.

Da forvaltningen for øvrig plikter å stille med tolk der det er nødvendig av hensyn til rettssikkerhet og likebehandling, er det kun i forbindelse med samtaler mellom representanten og den mindreårige – ikke i møter med offentlige organer – at utgifter til tolk kan kreves dekket etter utlendingsloven § 98f, jf. utlendingsforskriften § 17-35.

Har det aktuelle forvaltningsorganet etter en vurdering kommet til at det ikke er nødvendig med tolk i møte med barnet, kan utgifter til tolk heller ikke dekkes etter reglene i utlendingsloven. Det gjelder selv om representanten er med på møtet, jf. prop. 51 L (2011-2012) Endringer i utlendingsloven punkt 3.14.3.

2.4 Kompensasjon for oppmøte der representantoppdraget bortfaller

Dersom representantoppdraget bortfaller i forbindelse med registrering av asylsaken, ytes det kompensasjon for oppmøte, jf. utlendingsforskriften § 17-34 tredje ledd.

Statens sivilrettsforvaltning har satt kompensasjonen per tilkallelse som ikke resulterer i et representantoppdrag til kr 2 200, gjeldende fra 1. juli 2013.

3 Veiledninger

3.1 Bruk av fast årlig godtgjøring eller timegodtgjøring

Vergen har krav på godtgjøring for arbeidet som verge, jf. vergemålsloven § 30, som hovedregel ved bruk av fast årlig godtgjøring. I vedtaket om oppnevning kan det unntaksvis samtykkes til godtgjøring time for time i en bestemt periode.

Oppdraget som verge er personlig, og kan normalt ikke delegeres. Som hovedregel kan det derfor ikke kreves godtgjøring for medgått tid og oppgaver utført av andre enn vergen selv. Enkelte oppgaver kan likevel unntaksvis tenkes være gjenstand for krav om godtgjøring. Som eksempel nevnes en advokats sekretær som utfører enkelte oppgaver i tilknytning til vergeoppdraget. Forutsetningen her er at dette fører til en lavere total kostnad for vergeoppdraget, og slike oppgaver må godtgjøres til en vesentlig lavere pris enn om vergen utfører dem selv – maks kroner 400. Heller ikke verger som er advokater, kan ta oppdrag for personen med verge når dette ligger utenfor vergens mandat. I så fall må dette avklares med fylkesmannen, og mandatet eventuelt utvides.

3.1.1 Skillet mellom alminnelige og faste verger

Da det er ulike satser for alminnelige og faste verger, må fylkesmannen definere de ulike vergene som enten alminnelige eller faste.

De alminnelige vergene er gjerne familiemedlemmer eller andre nærstående til personen som har verge. Det kan være en nabo, en venn eller en tidligere arbeidskollega som stiller opp som verge.

De faste vergene er verger som engasjeres på langvarig basis, og som gjerne er verge for flere personer. De faste vergene kan karakteriseres som profesjonelle verger, i motsetning til alminnelige verger.

Vergevirksomheten vil gjerne ha et større omfang for de faste vergene, særlig etter at oppstartsfasen for en ny fast verge er over. De faste vergene har ikke en personlig tilknytning til personen fra tidligere, slik alminnelige verger har, og dermed ikke den samme kjennskap til personens behov som det de alminnelige vergene ofte vil ha. Normalt vil man kunne stille større krav til den faste vergens grunnkompetanse enn det man kan med en alminnelig verge.

3.1.2 Når brukes fast årlig sats for godtgjøring og hva dekker den?

Vi vil nedenfor gi en del typetilfeller der hovedregelen skal brukes. Eksempelene er ikke ment å være en uttømmende opplisting og skal heller ikke tolkes slik at motsatte tilfeller av de opplistede automatisk medfører timegodtgjøring.

Fast årlig godtgjøring gis når:

- vergemålet er kommet godt i gang og særlige grunner ikke tilsier noe annet
- oppdraget gjelder en eldre hjemmeboende person
- oppdraget gjelder en person som bor på institusjon, der det er behov for vergemål (omfang og behov bør vurderes særskilt i forbindelse med innflytting på institusjon)
- oppdraget gjelder en voksen person som har nedsatt funksjonsevne eller annet medisinsk behov for verge utenfor institusjon
- oppdraget gjelder en mindreårig der vergen er oppnevnt

Hva dekker den faste satsen:

De nevnte oppdragene vil for vergen typisk bestå av en eller flere samtaler med personen man er verge for, å sørge for at eiendeler er forsikret og vedlikeholdt, at regninger blir betalt, selvangivelsen innsendt ved behov for korrigerende og at det er søkt om offentlige tjenester som personen har behov for mv.

3.1.3 Når brukes unntaksvis godtgjøring time for time?

Godtgjøring time for time kan være aktuelt:

- i oppstartsfasen av et vergemål
- for oppdrag som har kort varighet eller lite omfang
- ved omfattende bistandsbehov for en periode eller generelt

3.1.3.1 I oppstartsfasen

Godtgjøring time for time vil kunne være aktuelt i oppstartsfasen, typisk for de to til tre første månedene av et oppdrag. Deretter vil det være naturlig å benytte fast sats.

I denne tidlige fasen skal vergen raskt skaffe seg oversikt over personens behov på det økonomiske og/eller personlige området. Mandatet skal være tilpasset den enkeltes behov.

Der oppdraget gjelder det økonomiske området skal vergen ofte sørge for å få oversikt over personens økonomi, eventuelle krav eller konflikter som må håndteres, behov for vedlikehold av formuesobjekter, behov for å tegne eller reforhandle forsikringer eller tiltak må settes i gang eller gjennomføres, for å sikre at formuen gir avkastning i tråd med loven § 36.

Der vergemålet gjelder det personlige området, skal vergen ofte skaffe oversikt over personens situasjon og behov, sørge for å søke om ulike tjenester og ellers medvirke til å løse utfordringer som ligger innenfor mandatet.

Ved bruk av godtgjøring time for time ved oppstart av et vergemål kan man sikre at man får en rask løsning på det eller de forholdene som begrunnet opprettelsen av vergemålet. Det er derfor viktig at bruk av godtgjøring time for time følges av et tydelig mandat slik at vergen vet hva som forventes både på kort og lang sikt.

3.1.3.2 Oppdrag av kort varighet eller lite omfang

Godtgjøring time for time vil også kunne være aktuelt for oppdrag av kort varighet eller lite omfang. I slike tilfeller velger man godtgjøring time for time dersom det gir en lavere godtgjøring enn den faste satsen.

Typiske eksempel vil kunne være:

- oppdrag som midlertidig verge (setteverge)
- annet kortvarig oppdrag (klart mindre enn ett år)
- lite behov for bistand, f.eks. der personen er varig bosatt på sykehjem og det er lite midler å forvalte. I disse tilfellene må fylkesmannen også vurdere om det er behov for fortsatt vergemål. I mange tilfeller er det nok med forvaltning i regi av sykehjemmet og/eller ved at pårørende benytter seg av legalfullmakt

3.1.3.3 Omfattende bistandsbehov eller forvaltning

Godtgjøring time for time kan vurderes benyttet der oppdraget enten er særlig krevende eller forvaltningen av midlene er særlig kompleks eller omfattende.

Et oppdrag kan anses som særlig krevende der:

- personen det gjelder må følges opp langt tettere enn normalt i andre saker
- personen ofte foretar disposisjoner som krever tiltak, opprydning etc. Det vil trolig oftest forekomme der personen har diagnoser knyttet til rus og/eller psykiatri.

Der oppdraget gjelder forvaltning av en særlig omfattende eller kompleks formue, vil godtgjøring time for time være aktuelt. Her er det viktig med en nøye vurdering av om vergens kompetanse er tilpasset oppdraget. Det kan alternativt velges en bestyrer med særlig kompetanse f.eks. på forvaltning av næringseiendom, se punkt 3.13.

3.1.3.4 Maksimalt antall timer pr oppdrag - forhåndsavtale

Det bør inngås en forhåndsavtale med vergen der hvor det er aktuelt med godtgjøring time for time. Det gir mulighet til å sette rammer for oppdraget både tidsmessig og ved å sette et absolutt tak for antall timer, jf. forskriften § 16 fjerde ledd fjerde punktum.

Det bør nedfelles hva man forventer at vergen skal gjøre slik at det er samsvar mellom endelig godtgjøring og forventningene til vergen.

Vergen må uansett forhåndsavtale eller ikke dokumentere anvendt timeforbruk for vergearbeidet, jf. forskriften § 16 fjerde ledd tredje punktum, før godtgjøring gis. Det vil det være opp til fylkesmannen å vurdere om vergens krav på godtgjøring er rimelig.

3.2 Hva ligger utenfor vergens mandat og kan ikke godtgjøres?

En verge har rett til godtgjøring for «arbeidet som verge». Det som kan godtgjøres er de oppgaver som følger av mandatet i den enkelte oppnevning.

Det innebærer at det kun er arbeid som vergen er pålagt å gjøre etter lov, forskrift eller vedtak, som skal godtgjøres. Selv om vergemålet omfatter det personlige området er det f.eks. ikke alltid at deltakelse i ansvarsgruppemøter kan anses som en del av «arbeidet som verge». Vergen må vurdere nødvendigheten av deltakelse i slike møter, og kunne begrunne overfor fylkesmannen hvorfor det var nødvendig i forhold til vergemålet.

I en del saker forvaltes løpende ytelser av NAV eller sykehjem/institusjonen. Det er i de fleste tilfeller å foretrekke, og ordningen påfører ikke personen med verge kostnader. Fylkesmannen kan beslutte at midlene i stedet skal forvaltes av vergen. Der det ikke er gjort faller det utenfor vergens mandat å si opp en slik konto ved sykehjemmet, og kreve beløpet overført til vergkontoen. Arbeidet med å rydde opp i en slik feilhåndtering vil ikke kunne faktureres.

3.2.1 Frivillig arbeid kan ikke kreves godtgjort

Det er ikke noe i veien for at vergen også gjør frivillig arbeid. Ofte utgjør det en viktig del av gjøremålene en verge utfører for personen han eller hun er verge for, særlig i familieforhold. Det er likevel helt opp til vergen om det gjøres frivillig arbeid eller ikke.

Dersom vergen utfører arbeid som ligger utenfor det som følger av mandatet, har han eller hun ikke krav på godtgjøring, selv om arbeidet er til det beste for personen. Det må anses som frivillig arbeid.

3.2.2 Praktiske dagligdagse gjøremål faller normalt utenfor mandatet

Selv om vergens mandat omfatter «personlige forhold», inkluderer det normalt ikke å utføre praktiske gjøremål, som å handle eller lage mat, gå turer og være med på sosiale aktiviteter.

Slike gjøremål vil typisk være noe som utføres av en hjemmehjelp eller støttekontakt. Vergen skal imidlertid sørge for at personen med verge får de støttetiltakene og den bistanden i det daglige som han eller hun har krav på.

Det vises i denne sammenheng til Ot.prp.nr. 110 (2008-2009) s. 179: «*Bistand i "personlige forhold" vil måtte avgrenses mot andre former for hjelpe- og støttetiltak, som for eksempel det som tilligger en hjemmehjelp eller støttekontakt etter sosialtjenesteloven § 4-2 bokstav a og c. Grovt sett vil skillet her gå på at en verge skal representere og ivareta rettigheter, mens de nevnte støtte- og hjelpetiltak etter sosialtjenesteloven mer er knyttet til praktisk bistand i dagligdagse gjøremål og til å ivareta behovet for sosial kontakt og støtte.*»

3.2.3 Oppgaver som vergen gjør etter personen med verges død

Vergen representerer personen i levende live. Etter personens død er det dødsboet som forvalter formuen. Vergen vil imidlertid ha noen oppgaver i forbindelse med avslutningen av et vergemål.

Litt tidsbruk til avsluttende regnskap, en oppstilling til tingretten mm vil ofte falle innenfor mandatet. Annet arbeid vil fort falle utenfor mandatet, og vil ikke kunne kreves godtgjort fra vergen sin side, uten at vergen har en særlig avtale om det med tingretten eller fylkesmannen. Godtgjøring tilsvarende to til tre timer eller 1/12 av fast sats bør normalt kunne godtas i forbindelse med avslutningen av et oppdrag, jf. punkt 3.2.4.

Vergen har etter dødsfallet ikke lenger rett til å foreta disposisjoner på avdødes vegne (hverken rettslige, faktiske eller økonomiske), selv om disse ville vært i avdødes interesse. Vergen forventes å varsle arvingene eller tingretten om disposisjoner som bør gjennomføres av dødsboet for å unngå tap eller andre rettslige konsekvenser.

Tidsbruk ved melding til skifteretten, lensmann, namsfogd eller et begravelsesbyrå, der vergen er den som har funnet personen med verge død (og dødsfallet er naturlig), må sies å falle innenfor mandatet, jf. skifteloven § 12a:

«*Ved dødsfall skal den dødees nærmeste slektninger, ektefellen, eller andre som har vært til stede, straks gi melding til lensmannen, namsfogden eller politistasjon med sivile rettspleieoppgaver eller til tingretten.*»

Å ordne med begravelse gjøres normalt av de nærstående. Det å ordne med begravelse er ikke omfattet av vergeoppdraget. Det er kommunen der avdøde bodde ved dødsfallet, som har som oppgave å ordne med begravelse der det ikke er arvinger eller andre nærstående som kan gjøre det, jf. gravferdsloven § 9. Kommunen kan kreve utgiftene dekket av dødsboet dersom det er midler i boet. I enkelte tilfeller kan det tenkes at vergen må forstås som «andre nærstående» etter gravferdsloven eller etter avtale med kommunen.

Der det ikke er arvinger/og eller nærstående, kan det være rimelig at vergen får dekket en time for å delta i begravelsen.

Dersom arvingene ønsker det, kan vergen påta seg oppgaver for dødsboet og arvingene som går utover oppdraget som verge. Vergen må i så fall gjøre avtale med

arvingene eller boet om dette, og få dekning fra arvingene eller dødsboet. Slike avtaler er vergemålsmyndigheten uvedkommende.

3.2.4 Godtgjøring der vergemålet opphører eller ny verge oppnevnes

Et vergemål kan opphøre ved dødsfall, eller der diagnosen og behovet for verge for øvrig bortfaller.

Der det er timegodtgjøring for vergen vil det måtte leveres timelister. Etterarbeid på ca. 3 timer vil normalt kunne godtas. Etter et dødsfall vil vergen gjerne måtte ta kontakt med tingretten eller arvingene, sluttregnskap skal skrives og bilag innhentes.

Der vergemålet opphører på annen måte vil det også være behov for sluttregnskap og en samtale med personen med verge, for informasjonsutveksling. Ved bytte av verge er det naturlig med en samtale mellom ny og gammel verge i tillegg til sluttregnskap. Også her vil det kunne være naturlig med 2 til 3 timers godtgjøring.

Verger med fast årlig sats bør godtgjøres tilsvarende. Tre timer for alminnelige verger utgjør inntil kr 600 og inntil kr 1 200 for faste verger. Det utgjør 12 % av årlig fast sats for faste verger og 15 % for alminnelige.

Hvor mye vergen eksakt får vil bero på en skjønnsmessig vurdering. Dersom vergemålet opphører f.eks. 3. mars vil det kunne være en god løsning å gi vergen en forholdsmessig godtgjøring pr dag i tillegg til godtgjøring tilsvarende 2 til 3 timers godtgjøring, for sluttoppgjøret, forutsatt at han eller hun har utført oppgaver i avslutningen av oppdraget. En alminnelig verge vil eksempelvis kunne ha krav på godtgjøring på 93/365 av den årlige satsen på kr 4 000 i tillegg til 15 % av 4 000. Det innebærer en godtgjøring på kr 1 619.

3.3 Betydningen av selvbestemmelse og samtykkekompetanse

Retten for personen med verge til selv å bestemme i forhold til disposisjoner som gjelder ham eller henne, har stor betydning i vergemålsretten. Enkelte elementer av vergemålet og vergens oppdrag, slik som satsene for godtgjøring, følger likevel av lov og forskrift.

Vergene forventes å ha en høy etisk standard. De skal utføre oppdraget til det beste for den de er verger for, og ikke dra fordeler av sitt oppdrag. Det etiske aspektet av vergeoppdraget innebærer for eksempel at vergen ikke kan kreve vergegodtgjøring for oppgaver han eller hun har utført utenfor mandatet, med mindre det unntaksvis er grunnlag for det.

3.3.1 Ønske om annen sats for vergegodtgjøring

Satsene for vergegodtgjøring fremgår av vergemålsforskriften. Forskriften setter grensene både for satsene for godtgjøring og utgiftsdekning.

Det er ikke opp til vergen eller personen med verge å bestemme andre satser for timegodtgjøring. Det tilligger departementet gjennom en eventuell endring av forskriften.

Dersom personen med behov for bistand ønsker å få oppnevnt en verge, må samtidig satsene for det aksepteres. Det gjelder også for den personen som er aktuell som verge.

Dersom personen med verge er samtykkekompetent kan han eller hun i stedet for en vergeordning velge å gi personen som det ønskes bistand fra, en fullmakt. Han eller hun kan i fullmakten fastsette en godtgjøring som fullmaktsgiveren synes det rimelig at fullmektigen skal få. Han eller hun kan også engasjere en forretningsfører til å drive sine forretninger.

Det har ingen betydning at personen med verge ønsker at en oppgave som ligger utenfor vergeoppdraget skal gjøres av vergen, eller at personen med verge dekker hele eller deler av godtgjøringen. Lovens og forskriftens bestemmelser om godtgjøring og den ytre rammen for mandatet gjelder like fullt.

Utgangspunktet er at oppgaver som faller utenfor mandatet ikke kan utføres av vergen, uavhengig av hvem som dekker kostnaden.

3.3.2 Ligger oppgaven utenfor mandatet - nødrett?

Det må foretas en konkret vurdering i den aktuelle saken om de foreslåtte eller utførte gjøremål kan anses å være innenfor det gitte mandatet.

Nødrett vil kunne medføre at oppgaver som normalt ikke faller innenfor et vergemandat likevel kan sies å falle innenfor. Nødrett kan defineres som retten til å gjøre inngrep i andres rettigheter for å redde en person eller gods fra en ellers uunngåelig fare som må anses særdeles betydelig i forhold til den skade som kan oppstå ved handlingen. Som eksempel i forhold til en verge kan nevnes å sørge for at etterlatte husdyr tas hånd om, når personen med verge har blitt lagt inn på sykehus.

Normalt bør det legges til grunn en restriktiv tolkning av mandatet, jf. vergemålsloven § 21 tredje ledd annet punkt. Dersom det som er gjort faller utenfor mandatet vil det ikke gi krav på vergegodtgjøring. En annen sak er at nye behov kan oppstå slik at det er grunnlag for å endre mandatet.

3.3.3 Vergen vil kunne anses som inhabil

Personen med verge vil normalt ha behov for en nøytral person som vurderer hvilke behov han eller hun har for tjenester ut over vergeoppdraget, også sett i forhold til personen med verges økonomi.

Det tilsier at vergen ikke selv skal kunne utføre tilleggsoppdrag mot betaling for personen med verge. Det vil være vanskelig å foreta en nøytral og uhildet vurdering av om personen egentlig har behov for tjenesten, om tjenesten blir utført på en tilstrekkelig god måte, om prisen på tjenesten står i forhold til oppgaven mm, dersom det er vergen selv som tenker å utføre oppgavene. Det vil i slike tilfeller lett kunne oppstå situasjoner der interessene til vergen og personen ikke er sammenfallende.

Det har ingen betydning om oppdraget godtgjøres utenom vergeoppdraget direkte fra personen med verge. De samme habilitetskonfliktene vil oppstå.

3.3.4 Unntak for oppdrag som støttekontakt o.l.

Det kan tenkes unntak fra hovedregelen om at vergen ikke kan påta seg tilleggsoppdrag for personen han eller hun er verge for. Det kan f.eks. tenkes et unntak der vergen ber om å bli oppnevnt som støttekontakt for person han eller hun også er verge for, når kommunen dekker kostnadene til støttekontakt.

Det vil i slike tilfeller ikke oppstå en interessekonflikt mellom vergeoppdraget og støttekontaktfunksjonen, da vergen ikke har myndighet/kompetanse til å bestemme omfang og/eller vederlag for tjenesten og behovet for denne er definert gjennom rammer fastsatt i lov.

3.3.5 Oppnevne setteverge for å følge opp vergens utførelse av oppgaver?

Det er ikke en aktuell løsning å oppnevne en setteverge, som skal godkjenne en avtale utover mandatet og ha en fortløpende oppfølging av avtalen.

To verger vil gi en dobbelt økonomisk belastning for personen med verge. Det vil også kunne være en fare for at tillitsforholdet mellom vergen og personen med verge kan bli utnyttet, slik at personen med verge ønsker seg oppgaver utført utover de reelle behov. Det har ikke betydning at det er praktisk at vergen også utfører andre oppgaver enn vergeoppgavene, og at personen allerede har et tillitsforhold til vergen.

Problematikken rundt personens behov for mer bistand må derfor søkes løst på andre måter enn ved oppnevning av en ekstra verge.

3.3.6 Alternative løsninger for personen med verge

Det finnes alternative løsninger dersom personen med verge ønsker utført tjenester ut over vergens mandat:

- Vergemålet kan avsluttes eller
- Vergen kan sørge for at personen får nødvendig hjelp fra andre. Det kan skaffes ytelser fra offentlig tjenestetilbud, eller via private tjenestetilbydere. Dersom bestilling av slike tjenester ligger utenfor mandatet (bare økonomiske forhold), må vergen be om en utvidelse av mandatet til også å gjelde dette (personlige forhold).

Så fremt personen med verge er samtykkekompetent og ikke er fratatt rettslig handleevne, kan han eller hun si opp vergemålet, og gjøre en privatrettslig avtale om bistand fra sin tidligere verge. Personen kan i slike tilfeller på fritt grunnlag bestemme hva som skal ligge innenfor bistanden, og hvilken godtgjøring som skal ytes. Avtaleinngåelsen vil bare begrenses av de generelle regler om gyldige avtaler etter avtaleloven.

3.4 Bruk av fast sats for utgiftsdekning eller dekning av reelle kostnader

3.4.1 Hva dekkes av den faste satsen?

Hovedregelen for utgiftsdekning er fast sats. Det som typisk dekkes av den faste satsen er utgifter til telefon, kopiering, porto og reiseutgifter. I en ordinær sak vil det normalt være tilstrekkelig med den faste satsen.

Nærstående verger har samme rett til utgiftsdekning som andre verger. Det er ikke krav om særlige grunner for rett til utgiftsdekning.

3.4.2 Når dekkes reelle kostnader

Vergen kan be om dekning av reelle kostnader som anses som nødvendige i forbindelse med utføringen av vergeoppdraget. Det forutsetter at de i vesentlig grad overstiger den faste utgiftsdekningen. Det må foretas en konkret vurdering. En grense

for rett til utvidet utgiftsdekning kan med fordel avtales når oppdraget som verge påtas, eller særskilt ved den enkelte oppnevning.

Utgifter som utgjør mer enn det dobbelte av den faste årlige satsen, kan oppfylle kravet til «i vesentlig grad». Dersom det ikke er avtalt rett til utvidet utgiftsdekning kan fylkesmannen etter en konkret vurdering likevel samtykke til dekning av faktiske utgifter. I noen tilfeller vil det kunne dukke opp uventede utgifter til f.eks. transport som det er rimelig å dekke.

Vergen må da dokumentere samtlige utgifter. Dekning av utgifter ut over den faste utgiftsdekningen skal etter forarbeidene bare skje unntaksvis, og bare der utgiftene er nødvendige og har tilknytning til utføringen av vergeoppdraget.

Dersom vergen krever utgifter dekket, men ikke kan godtgjøre at utgiftene har vært nødvendige og har tilknytning til vergeoppdraget, skal fylkesmannen avslå kravet.

Tapt arbeidsfortjeneste ble dekket etter gammel lov, hvor det fungerte som et alternativ til godtgjøring. Hovedregelen er nå at det gis godtgjøring, og at det dermed ikke skal gis dekning for tapt arbeidsfortjeneste.

Dersom vergen har hatt tapt arbeidsfortjeneste for nødvendig arbeid knyttet til vergeoppdraget, som kun har latt seg utføre i arbeidstiden, vil det kunne være et moment i vurderingen om det skal gis timesats fremfor fast årlig godtgjøring.

3.4.3 Nødvendighetskravet

De faktiske utgiftene må være nødvendige og ha tilknytning til vergeoppdraget, for at de skal kunne dekkes.

Dekning av ekstraordinære utgifter kan for eksempel være aktuelt der vergen har ekstra reiseutgifter på grunn av lang reiseavstand til personen med verge. Det forutsettes at transport i utgangspunktet løses ved bruk av offentlig kommunikasjon, men slik at utgifter til bruk av egen bil kan godtgjøres etter statens satser, der dette skjer i forståelse med fylkesmannen.

Vergen bør på forhånd ha avklart nødvendighet av aktiviteten som medfører utlegg, med fylkesmannen. Fylkesmannen kan på forhånd fastsette en grense for rett til utvidet utgiftsdekning, jf. forskriften § 18 annet ledd. Det må vurderes konkret i de saker hvor det er aktuelt.

Et typisk eksempel på utlegg er reiseutgifter. Vergen og personen med verge kan bo langt fra hverandre, og vergen kan anse det som nødvendig med fysisk tilstedeværelse.

Særlig i startfasen av et vergemål kan det være nødvendig med et besøk eller to, for å knytte kontakt og få oversikt over oppgaver som må løses, sjekke tilstanden til fast eiendom og få innsikt i familieforhold mm.

I et løpende vergemål vil det i de fleste tilfeller ikke være nødvendig med hyppige besøk. I andre saker vil det heller ikke være aktuelt med en samtale. Det tenkes da særlig på tilfeller der helsepersonell fraråder et møte for å unngå at personen blir unødvendig oppskaket el.

Det vil sjelden være aktuelt med dekning av utgifter til mat og opphold. Utgiften vil ikke være nødvendig dersom det finnes en alternativ løsning som vil være mindre kostbar.

F.eks. kan alternativet for vergen være å få en lokal fagperson til å ta en befaring, fremfor selv å dra og se på en fritidseiendom for å vurdere behovet for vedlikehold, eventuelle skader etc.

Reiseutgifter til ansvarsgruppemøter hvor vergens deltakelser ikke kan sies å ha vært nødvendig, dekkes heller ikke.

3.4.4 Kravet om tilknytning

Utgiftene må også ha tilknytning til det enkelte vergeoppdraget. Dersom fylkesmannen kaller inn til generelle samtaler eller kurs om oppgaven som verge, vil det ikke være en kostnad som skal fordeles på personene som vergene er verger for.

Når det gjelder tilfeller der vergen er en nærstående til personen med verge, vil det kunne være en flytende grense mellom hvilke utgifter som det er naturlig å anse som påløpt «i forbindelse med vergeoppdraget», og hvilke som er en følge av familietilknytning til personen under vergemål.

Det vil normalt ikke være vergens oppgave å frakte den han eller hun er verge for hverken til sykehus, fengsel eller andre steder. Kostnader til denne type ekstra tjenester vil ikke kunne dekkes.

Vergen skal se til at personen han eller hun er verge for får dekket sine behov, men skal ikke selv være den som utfører de aktuelle oppdrag.

Satsen for utgiftsdekning vil normalt dekke «kontor-utgiftene» en verge har. En grense for rett til utvidet utgiftsdekning kan med fordel avtales når oppdraget som verge påtas, eller særskilt ved den enkelte oppnevning. Salærsatsen for advokater er ment å dekke de aller fleste «kontorutgifter» så som forsikring, husleie, strøm, sekretærhjelp mm.

3.4.5 Skattemessig overskudd ved oppdragsgivers refusjon av utgifter?

Trekkfritak forutsetter at vergen har dekket alle kostnadene selv og at oppdragsgiver ikke for noen del har subsidiert de utgifter som godtgjørelsen er ment å dekke. Som utgiftsgodtgjørelse anses bare godtgjørelser som er knyttet opp mot og vurdert i forhold til kostnader i forbindelse med utførelsen av arbeidet.

Fylkesmannens utgiftsgodtgjørelse kan ikke anses å gi et skattemessig overskudd når utbetalingen ligger innenfor satser fastsatt av Statens sivilrettsforvaltning. Det kan sammenlignes med f.eks. godtgjørelse for bruk av sykkel. Godtgjørelsen anses ikke å gi noe skattemessig overskudd når utbetalingen ligger innenfor satser fastsatt av Skattedirektoratet (i 2012 kr 1,50 per km).

Når vergen dokumenterer og får dekket reelle utgifter knyttet til utføring av oppdraget, vil det heller ikke være noe overskudd som er gjenstand for beskatning.

3.5 Godtgjøring til oppnevnte nærstående verger

Dersom vergen er forelder til, barn av, ektefelle eller samboer til den som har verge, kan det bare gis godtgjøring, når særlige grunner taler for det, jf. vergemålsforskriften § 17, jf. vergemålsloven § 30 første ledd annet punktum.

Det presiseres at bestemmelsen kun retter seg mot nærstående som er oppnevnt som verger. Foreldre til barn under 18 år, er ikke oppnevnt som verger og har heller ikke krav på godtgjøring.

En fosterforelder som er oppnevnt som verge rammes ikke av kravet til særlige grunner, og vil om han eller hun ønsker det, kunne få godtgjøring etter de vanlige reglene, som alminnelig verge.

Ved vurderingen av om det foreligger særlige grunner skal det legges vekt på omfanget og varigheten av vergemålet, jf. vergemålsforskriften § 17 annet ledd.

I tillegg til omfanget og varigheten av vergemålet, kan det tas hensyn til hvor byrdefullt vergeansvaret fremstår som følge av personlige eller familiære grunner. Her kan for eksempel ses hen til:

- særlig arbeidsmengde på grunn av den vergetrengendes aktivitetsnivå
- særlig arbeidsbelastning på grunn av diagnose og oppfølgingsbehov
- den vergetrengendes økonomi er særlig arbeidskrevende
- personlig belastning for vergen på grunn av familiære forhold

3.6 Når skal fylkesmannen dekke vergens godtgjøring og utgifter?

3.6.1 Når formue og inntekt er under grensene i forskriften

Hovedregelen er at vergens krav på godtgjøring og vergens utgifter skal dekkes av den som har verge, jf. § 30 første ledd tredje punktum. Det er bare når personen har formue og inntekt under de grenser som følger av forskriften § 19, at staten skal dekke godtgjøringen og utgiftsdekningen.

3.6.2 Når hensynet til personens betalingsevne tilsier det

Dersom fylkesmannen etter første og annet ledd i vergemålsforskriften § 19 ikke har plikt til å dekke godtgjøringen, kan fylkesmannen når hensynet til personens betalingsevne tilsier det, likevel beslutte at hele eller deler av godtgjøringen skal dekkes eller forskutteres.

Bestemmelsen vil komme til anvendelse i de tilfellene hvor personen det gjelder har for høy inntekt eller formue slik at vedkommende i utgangspunktet selv skal betale for godtgjøringen til vergen.

Det er særlig to typer forhold der fylkesmannen kan dekke godtgjøringen av statlige midler selv om inntekts- eller formuesgrensen er overskredet:

Høye bokostnader, gjeldsbelastning mm

En vurdering av personens betalingsevne vil måtte basere seg på en konkret vurdering av forholdet mellom inntekter og nødvendige (faktiske) kostnader. Personen kan ha høye bokostnader eller høy gjeldsbelastning knyttet til bolig. Det er ikke alltid det er hensiktsmessig å selge boligen, noe som kan gi problemer med å betale godtgjøringen til vergen.

Personer som har akkurat litt mer enn minstepensjon kan også ha problemer med å dekke vergens godtgjøring. Dersom de er uten formue og i tillegg har generelle problemer med økonomien, f.eks. har gjeldsordning, betaler barnebidrag mv. kan betaling av godtgjøringen til vergen føre til at de har lite eller ingenting igjen å leve av.

Høyt godtgjøringskrav fra vergen

I noen tilfeller kan kostnaden til verge være så høy at personen ikke har tilstrekkelig betalingsevne til å dekke hele kostnaden der og da. Det kan tenkes særlig i oppstarten

av et vergemål, hvor det er mange ubetalte regninger og mye å rydde opp i før vergen får orden på økonomien til personen med verge.

3.6.3 Forskuttering og motregning/refusjon fra dødsboet

Forskuttering etter forskriftens § 19 siste ledd vil kunne være aktuelt f.eks. der:

- personen med verge midlertidig er lite likvid, men det vil komme inn midler fra salg mm. Det fattes da vedtak om at kravet skal dekkes av personen med verge, men at beløpet eller deler av det forskutteres av statlige midler
- personen med verge faller fra, og det vil ta urimelig lang tid for vergen å få godtgjøring fra dødsboet. Det kan da fattes vedtak om at dødsboet skal dekke kravet.

Bestemmelsen om forskuttering og motregning gir mulighet for en oppmykning i den forstand at fylkesmannen kan vurdere å dekke hele godtgjøringen, dekke større eller mindre deler, eller forskuttere hele eller deler av godtgjøringen.

En forskuttering innebærer at fylkesmannen kan motregne beløpet senere. Det kan også i særlige tilfeller også fremmes som et krav mot dødsboet, der vedtaket opprinnelig gikk ut på dekning fra personen med verges midler, men med en forskuttering fra statlige midler. Fylkesmannen bør ta inn i vedtaket at beløpet forskutteres og at fylkesmannen kan ta en motregning eller fremme kravet på et senere tidspunkt. Det er lettere å fremme et krav, når det er tatt forbehold i vedtaket.

I de tilfeller der personen med verge skulle ha dekket godtgjøringen, men det ikke lar seg gjøre grunnet at han eller hun i mellomtiden er død, kan en forskuttering i noen tilfeller kunne være nødvendig for at vergen skal få dekket sin godtgjøring innen rimelig tid. Det kan være ulike årsaker til at dekning fra dødsboet ikke lar seg gjennomføre. I noen tilfeller vil vergen ha stort behov for godtgjøringen raskt.

Dersom en person som ikke har hatt tilstrekkelig med midler til selv å dekke godtgjøringen, senere arver betydelige midler, kan motregning finne sted etter en konkret vurdering som følge av at vedkommendes økonomiske situasjon har bedret seg.

Forskuttering kan også foretas i tilfeller hvor en person med fast eiendom, har høye utgifter knyttet til eiendommen(e), og derfor ikke har råd til å betale egen verge. Ved senere salg av eiendom kan motregning skje i salgoppgjøret.

Adgangen til å motregne tidligere forskutterte beløp mot dødsboet er snevrere, jf. begrensningen «i særlige» tilfeller. Tidsaspektet (tiden fra kravet ble forskuttert til det kreves refundert fra boet) og hvorvidt det i vedtaket er tatt forbehold om motregning f.eks. ved salg av fast eiendom, vil kunne være momenter i vurderingen. Der dødsboet selger boets eiendom og det gir betydelige midler til boet, vil det være et moment for å kreve dekket forskuttert beløp fra dødsboet. Størrelsen på vergegodtgjøringen som er dekket av statlige midler vil også være et moment. Minimale midler i boet og lavt forskuttert beløp er momenter som kan tilsi at motregning unnlates mot boet.

3.6.4 Dokumentasjon av inntekt og formue til personen med verge

Den enkelte person med verge har rett til å betale i henhold til oppdatert informasjon om inntekt og formue. For de fleste vil likevel likningen for personen med verge gi et greit grunnlag for fylkesmannen til å treffe en beslutning etter vergemålsloven § 19.

Vi har som nevnt to hovedgrupper i forhold til hvem som skal dekke godtgjøring og utgiftsdekning (1 og 2) og en liten særgruppe (3):

1. Personer med inntekt og formue som er lavere enn grensen – skal alltid ha vergens godtgjøring og utgifter dekket.
2. Personer med inntekt og/eller formue høyere enn grensen - skal betale selv.
3. Personer over grensen, men med særskilt lav betalingsevne - delbetaling eller forskuttering med motregning.

Der det ikke er problematisk å plassere personen med verge i et av disse alternativene, er det normalt ikke nødvendig å pålegge vergen å dokumentere noe særskilt.

Dokumentasjon fra vergen vil være nødvendig der vergen eller fylkesmannen ser at inntekt eller formue som er registrert på personen med verge ikke er korrekt, eller at personen har endret inntekt, formue eller betalingsevne, slik at han/hun er berettiget til å skifte gruppe. Vergen bør opplyse om det senest i forbindelse med at kravet om godtgjøring og utgiftsdekning settes fram.

Gruppe 3 er mer en ad hoc-gruppe, som krever mer kontakt med vergen og kanskje litt skreddersøm enten fra gang til gang eller fra person til person.

3.7 Rutiner ved utbetaling av godtgjøring og utgiftsdekning til verger som er næringsdrivende

3.7.1 Når er en verge selvstendig næringsdrivende og hva innebærer det?

Faste verger yter vergetjenester på profesjonell basis. Oppdraget som fast verge innebærer at man tar sikte på å drive en økonomisk virksomhet av et visst omfang og en viss varighet på dette området. Enkeltstående og mer tilfeldige oppdrag gjør ikke en verge til næringsdrivende. Det vil ofte være tilfellet med alminnelige verger.

Fylkesmannen kan i avtalen som inngås med de faste vergene presisere at vergen anses som næringsdrivende og ikke ansatt. Avtalen fylkesmannen inngår vil være en rammeavtale om kjøp av tjenester i forbindelse med oppnevning av verge i de enkelte tilfellene.

Det er opp til den faste vergen å velge hvilken foretaksform virksomheten som fast verge skal drives innenfor, men avtalen om å levere vergetjenester er personlig og vil ikke kunne inngås med et foretak som sådan. Dette fordi fylkesmannen skal vurdere vergens vandel og egnethet for oppdrag. Det antas derfor at mange verger vil foretrekke formen «enkeltpersonsforetak».

Det er fritak for merverdiavgift på oppdrag om verge. Dette gjelder også om det er en advokat som utfører oppdraget som verge, jf. uttalelse i brev fra Skattedirektoratet til Den norske advokatforening, 29. mai 2002. Skattedirektoratet kom til at verge- og hjelpevergetjenestene er en type sosial tjeneste som er unntatt avgiftsplikt etter merverdiavgiftsloven § 5 b første ledd nr. 2 og at unntaket er uavhengig av om det er det offentlige eller personen med verge som betaler for tjenestene.

Vergen fører sin godtgjøring, dersom den utgjør mer enn kr 6 000 pr år pr person med verge i sin selvangivelse (for næringsdrivende) med hele beløpet i selvangivelsens post 2.7 (overskudd i næring) og samme beløp under selvangivelsens punkt 1.6.2 (personinntekt næring).

Næringsdrivende sender faktura til fylkesmannen sammen med skjema for godtgjøring. Det vil være opp til vergen og fylkesmannen hvor ofte et oppdrag skal faktureres. Det vil kunne være hensiktsmessig med fakturering 4 til 6 ganger pr år for noen verger, mens det for andre verger holder med en faktura pr år. For faste verger med oppdrag på timesbasis vil det kunne være naturlig å fakturere en gang pr. mnd.

3.7.2 Utbetaling fra fylkesmannen via DFØ til næringsdrivende

Når fylkesmannen har godkjent kravet om godtgjøring, og har sendt vedtaket til vergen, må det sørges for utbetaling av de kravene som skal dekkes av statlige midler, grunnet lav formue og inntekt hos personen med verge. I de fleste tilfellene har personen med verge tilstrekkelig med midler til selv å dekke sitt krav. Vergen får da beskjed i vedtaket om å trekke godkjent beløp fra vergekonto.

Ved utbetaling av godtgjøring av statlige midler til en verge eller representant som har organisasjonsnummer, er det p.t. to løsninger for utbetaling som kan benyttes.

Fylkesmannen kan velge å foreta utbetaling via Agresso drift, med manuelle posteringer, eller via fakturabetalingssystemet Contempus/Basware.

Ved det første alternativet foretar fylkesmannens økonomimedarbeider en manuell føring i Agresso Drift, og utbetalingen blir med på den ordinære remitteringen. Det bør legges inn opplysninger som knytter betalingen til personen det gjelder, f.eks. ved å bruke saksnummeret fra ARVE, for å sikre sporbarhet, jf. økonomireglementet. I tillegg bør embetene beholde et papirarkiv for de dokumentene som ligger til grunn for utbetalingen.

Ved det andre alternativet videresender fylkesmannens økonomimedarbeider utbetalingsanmodningene fra saksbehandlerne på vergemål til DFØ for skanning og elektronisk fakturabehandling i Contempus/Basware. Det sendes til fylkesmannen for elektronisk godkjenning, før det går til remittering. Dette alternativet vil normalt være å foretrekke, selv om det vil gå noen ekstra dager før utbetaling til vergen. Det er ikke nødvendig med et papirarkiv og det sikrer elektronisk sporbarhet.

Uansett hvilket alternativ som velges i embetene bør det i egen rutinebeskrivelse inngå informasjon til saksbehandler om effektueringen av utbetalingen, slik at saksbehandlerne på vergemål vil kunne svare på spørsmål fra vergen, vedrørende utbetalingen av godtgjøring og eventuell utgiftsdekning.

3.7.3 Betaling fra midlene til personen med verge – overføring av midler til vergekonto

Når fylkesmannen har fattet vedtak og godkjent kravet om godtgjøring, kan vergen trekke det godkjente beløpet fra vergekontoen.

Faste verger og alminnelige verger, i den grad alminnelige verger får betalt utover 6000 pr oppdrag fra personen med verge, må selv sørge for innbetaling av skatt. Det vil trolig fungere som en naturlig «brems» i systemet, siden vergen både må etablere seg som næringsdrivende og betale skatt på beløpet. Det vil være nærliggende å regulere dette nærmere via avtale eller vedtak i forbindelse med at vergen får oppdraget.

Dersom vergen har behov for midler til vergekonto, må det søkes om å få «fylt opp» vergekontoen. Fylkesmannen må her formelt sett treffe et vedtak om «bruk av kapital» og deretter sørge for overføring fra kapitalkontoen.

3.8 Utbetaling fra statlige midler til andre enn næringsdrivende

3.8.1 Fritak for skatt og lønnsoppgaveplikt

Som nevnt over utøver normalt ikke alminnelige verger sitt oppdrag som næringsvirksomhet. Det kan likevel tenkes at de har mer enn ett oppdrag.

De alminnelige vergene som ikke påtar seg oppdrag som verge som en del av en næring, anses formelt som lønnsinntakere. Her er det imidlertid gjort unntak for lønnsoppgaveplikten. De skal derfor verken registrere seg som lønnsinntakere eller næringsdrivende.

En alminnelig verge kan skattefritt motta inntil kr 6 000 fra flere oppdragsgivere. Det er personen med verge som er oppdragsgiver, selv om fylkesmannen dekker kravet på grunn av lav inntekt og formue hos personen med verge. Det har derfor ingen betydning at en verge med flere oppdrag til kr 6 000 får dekket to eller flere av fylkesmannen. Det er den samme regelen som gjelder begge typer oppdrag.

Etter samleforskrift om tredjeparters opplysningsplikt av 17.9.2013 nr. 1092 er godtgjøring til verger og representanter som ikke overstiger kr 6 000 fritatt for skatt og lønnsoppgaveplikt.

Fritaket fra lønnsoppgaveplikten vil ikke omfatte vederlag som er opptjent som næringsinntekt, for eksempel advokathonorarer.

Dersom utbetalingene overstiger kr 6 000 pr person med verge pr år skal skatt betales, og DFØ vil være avhengig av å få tilgang til vergens skattekort, for å foreta skattetrekk.

3.8.2 Antall utbetalinger til verger som ikke er næringsdrivende

Vergen må søke om utbetaling av godtgjøring og utgiftsdekning. Der er ikke alle verger som ønsker godtgjøring eller utgiftsdekning. Dersom det ikke sendes krav innen vanlig foreldelsesfrist, kan det legges til grunn at vergen ikke ønsker utbetalt godtgjøring eller utgiftsdekning. Dersom det sendes inn et krav etter foreldelsesfristens utløp, vil det kunne avvises som foreldet. Fylkesmannen bør likevel foreta en vurdering om det foreligger grunner som kan gi fristoppreisning.

Hyppigheten av utbetalingene vil det være opp til fylkesmannen, DFØ og vergen å avtale. I utgangspunktet vil det være tilstrekkelig med en etterskuddsvis utbetaling en gang pr år, mens noen verger vil kunne ønske å få en andel av sin godtgjøring oftere. Der vergen har behov for oftere utbetaling, inntil en gang pr måned, vil det kunne avtales.

3.9 Utbetaling fra dødsboet til personen med verge

Så lenge det finnes midler til dekning av godtgjøring og utgifter i dødsboet, er hovedregelen at godkjent sluttkrav må rettes mot dødsboet. Fylkesmannen godkjenner kravet og tar inn et punkt i vedtaket om at kravet blir å dekke av dødsboet. Vergen må selv sørge for innkrevingen etter godkjennelse.

Det kan i noen få tilfeller være behov for å forskuttere vergens krav på godtgjøring og heller kreve det tilbakebetalt fra dødsboet, særlig der fylkesmannen ser at det vil kunne ta lang tid før vergen vil få betalt, og vergen har behov for å få inn godtgjørelsen raskt. Vergemålsforskriften § 19 siste ledd begrenser retten til å kreve tilbakebetaling fra boet til særlige tilfeller.

Fylkesmannen må i sitt vedtak ta inn et punkt om at godtgjøringen og utgiftsdekningen til vergen skal betales av boet, men at den forskutteres i påvente av oppgjør fra boet, jf. § 19 siste ledd.

Fylkesmannen må deretter følge opp sitt krav mot boet.

3.10 Krav mot vergen om refusjon av for mye betalt godtgjørelse

Godtgjørelse på timebasis skal alltid dokumenteres ved timelister og kreves derfor etterskuddsvis. Refusjonskrav mot vergen antas derfor ikke å være aktuelt ved betaling pr time, så lenge det ikke er utbetalt for mye av andre årsaker.

Dersom fylkesmannen har utbetalt deler av den årlige faste godtgjørelsen på forskudd, oppstår spørsmålet om det som er for mye kan eller bør kreve tilbakebetalt det dersom vergemålet bortfaller før hele den forhåndsbetalte perioden er omme.

Det vil etter en nærmere vurdering i hver enkelt sak kunne være riktig å kreve tilbakebetaling enten til personen med verge, dødsboet om personen er død eller fylkesmannen, dersom fylkesmannen har dekket godtgjøringen.

Et krav om tilbakebetaling av forskudd på godtgjøring kan inntas i avsluttende brev til vergen.

3.11 Andre bestemmelser som kan gi godtgjøring eller utgiftsdekning til verger

Vergen har i utgangspunktet krav på godtgjøring etter vergemålsloven med tilhørende forskrift. Det finnes imidlertid også andre bestemmelser som kan gi krav på godtgjøring eller utgiftsdekning.

Etter tidligere lov krevde ikke alltid sette- eller hjelpevergen som møtte i domstolen godtgjøring som verge etter vergemålsloven. Vergen fikk dekning etter vitnegodtgjørelsesloven. I andre saker ble utgiftene dekket etter reglene om fri rettshjelp.

Det viktige i denne sammenheng er at vergen ikke har krav på dobbelt betaling.

I og med at en midlertidig verge (setteverge) for en mindreårig fornærmet har krav på dekning etter vitnegodtgjørelsesloven § 6, bør dette alternativ forsøkes, før det sendes krav om godtgjøring og utgiftsdekning til fylkesmannen. På denne måten vil tidsbruk som allerede er dekket holdes utenfor kravet.

Dekningen vil i de aller fleste tilfeller komme fra statlige midler også ved krav om dekning fra fylkesmannen, med unntak av bemidlede mindreårige eller voksne med verge. I slike tilfeller vil fylkesmannen oftest måtte beslutte dekning fra den mindreåriges eller voksnes midler.

3.12 En bestyrers honorering dekkes av avkastningen eiendelene gir

Fylkesmannen kan etter vergemålsloven § 51 oppnevne en bestyrer som skal sørge for forvaltning av finansielle eiendeler.

Vergemålsloven § 51 tredje ledd tar høyde for at vergetrengendes finansielle eiendeler ikke alltid er egnet for omgjøring til kontante midler. Annet punktum åpner for at det kan oppnevnes en bestyrer som besørger forvaltningen.

En bestyrer som mot vederlag og på oppdrag fra fylkesmannen skal drive aktiv forvaltning av en portefølje av finansielle instrumenter, vil måtte ha konsesjon til å drive investeringstjenester, jf. verdipapirhandelloven § 9-1, jf. § 2-1 første ledd nr. 4. Kravet om konsesjon etter verdipapirhandelloven ivaretar også behovet for å sikre at bestyreren har de nødvendige kvalifikasjoner.

Bestyrerens vederlag skal dekkes av den avkastningen eiendelene gir.

Fylkesmannen gis i vergemålsloven § 96 kompetanse til å oppnevne en bestyrer som skal forestå forvaltningen også for de tilfellene der en persons midler etter særskilt lovbestemmelse skal forvaltes som midlene til en person som er satt under vergemål. Slike hjemler finnes i arveloven § 32 og i lov 23. mars 1961 nr. 1 om forsvunne personer mv. § 3. I motsetning til tidligere er adgangen til å oppnevne bestyrer ikke begrenset til de tilfellene hvor verge ikke skal oppnevnes.

Bestyreren utfører sitt forvaltningsoppdrag mot særskilt vederlag i avkastningen, jf. vergemålsloven § 96 annet ledd. Der avkastningen ikke strekker til, åpner annet ledd annet punktum for at fylkesmannen i særlige tilfeller kan samtykke til at forvaltningskapitalen benyttes til dekning av vederlaget.